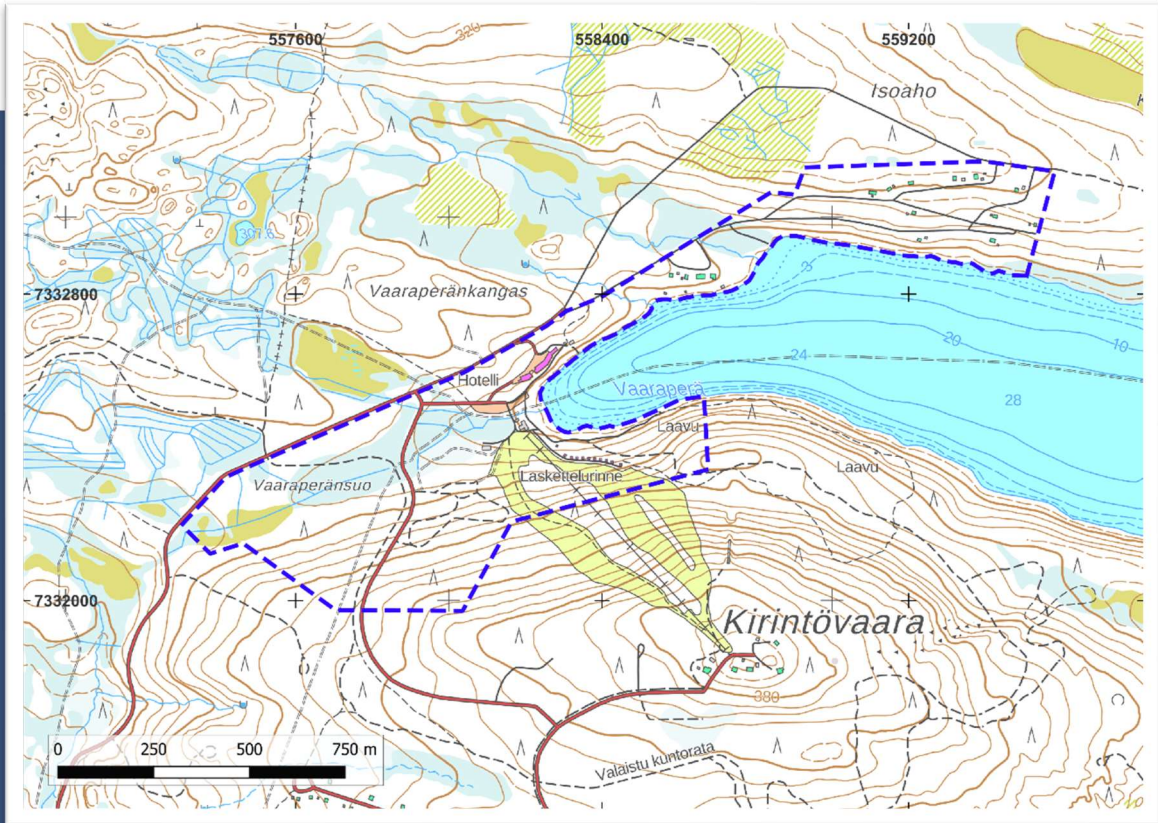

POSIO

Alakiri

arkeologinen arkistoseelvitys

Tilaaaja:
KimmoKaava Tmi

Heilu Oy
FM Jussi-Pekka Hiltunen
FM Teemu Tiainen

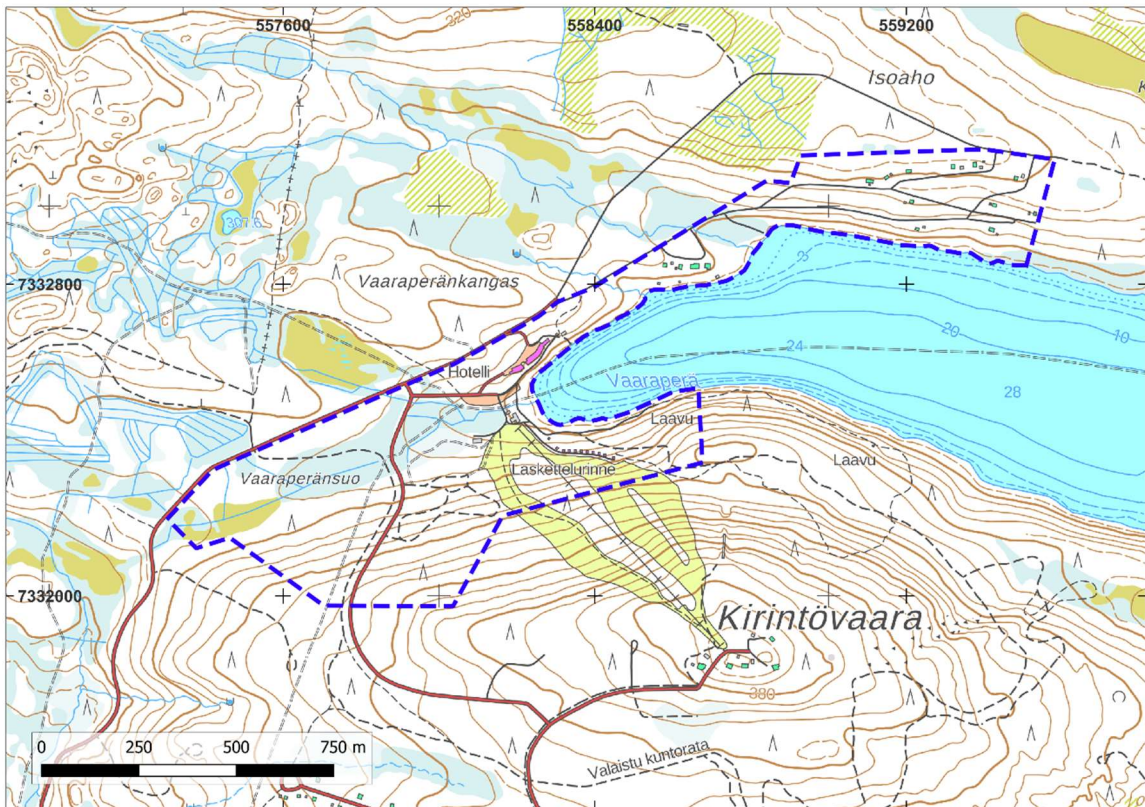
Sisällysluettelo

1. Kartat.....	4
3. Arkistosiselvitys.....	9
4. Tulokset.....	10
5. Lähteet	11

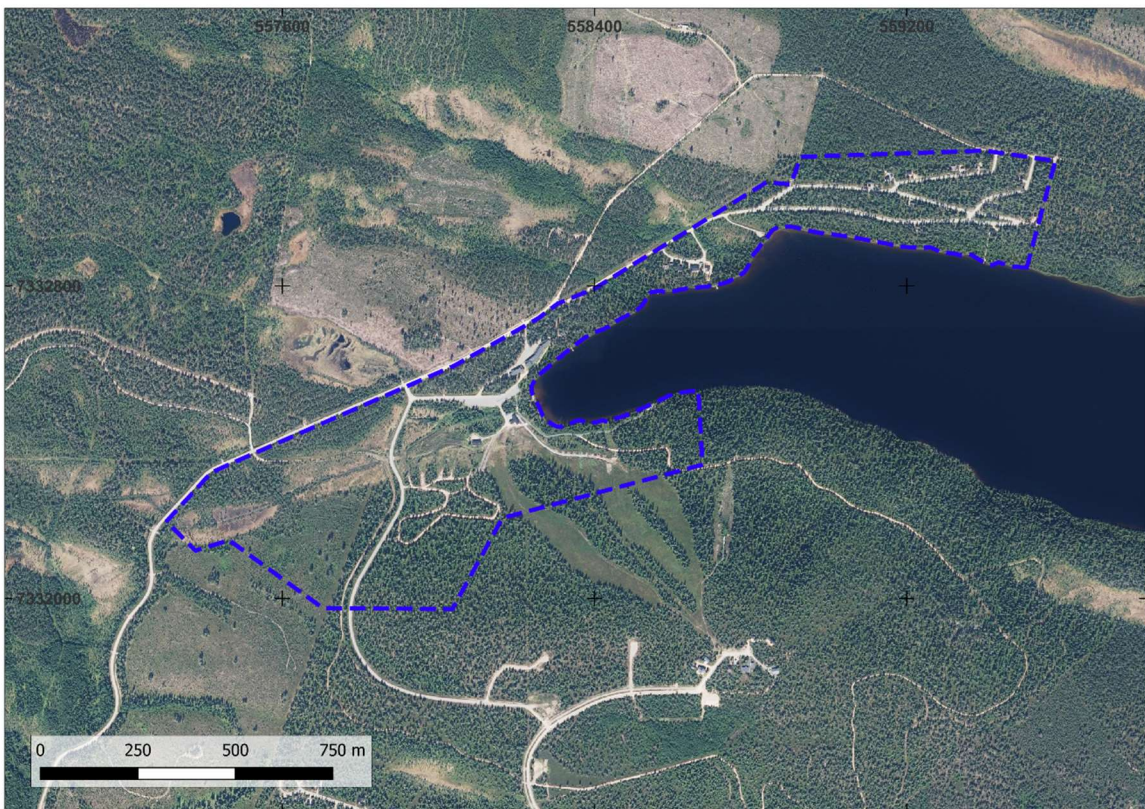
Karttaluettelo

Kartta 1. Tutkimusalueen lähestymiskartta.	3
Kartta 2. Yleiskartta.....	4
Kartta 3. Maastokartta.....	5
Kartta 4. Ortokuvakartta.	5
Kartta 5. Rinnevarjostekartta.....	6
Kartta 6. Ote 1800-luvun lopun Kuusamon pitäjää kuvaavasta kartasta.....	7
Kartta 7. Ote vuoden 1924 taloudellisesta kartasta.	7
Kartta 8. Ote vuoden 1965 topografiselta kartalta.....	8
Kartta 9. Ote vuoden 1984 peruskartalta.	8

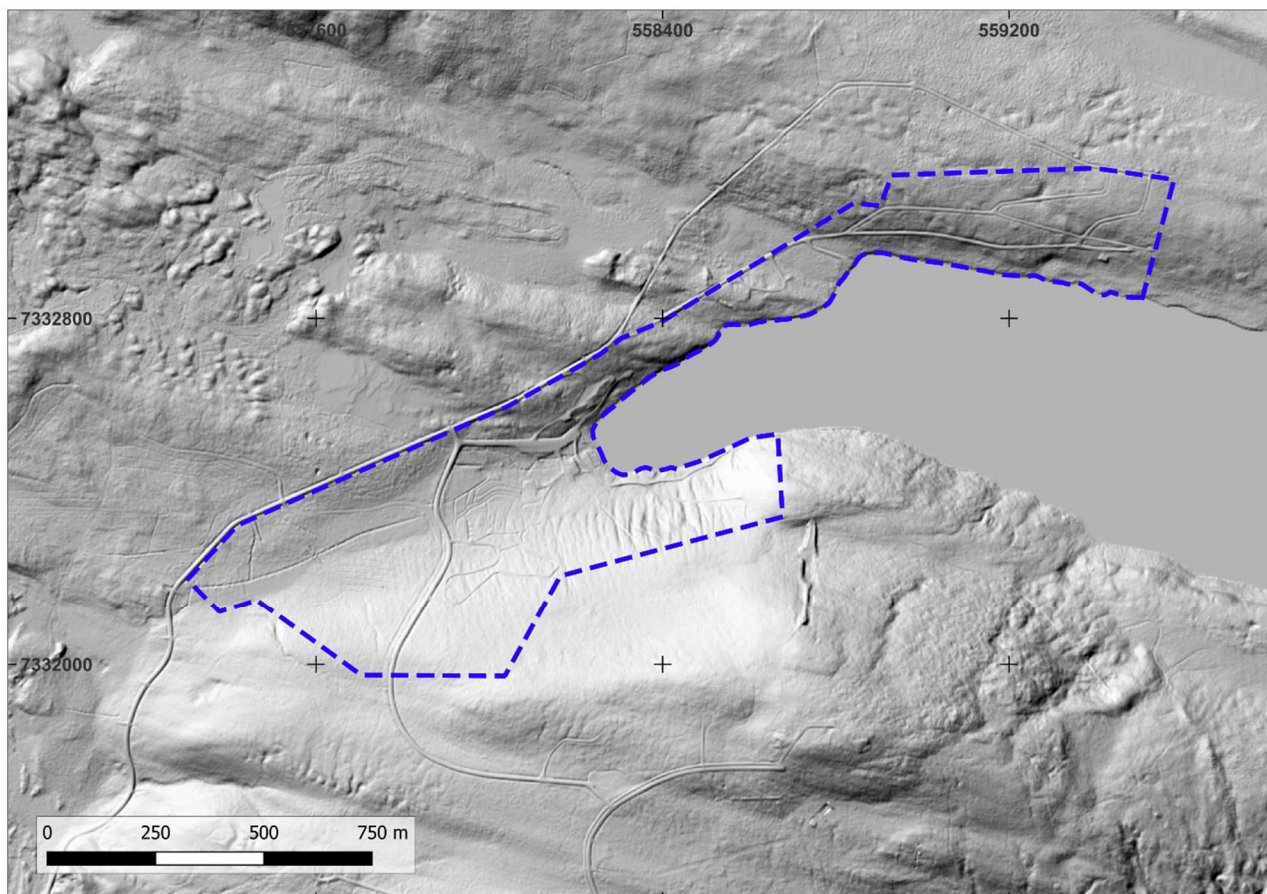
Taustakarttoina on käytetty Maanmittauslaitoksen Karttakuvapalvelun (WMTS) 01/2025 aineistoa, ellei toisin mainita. Koordinaatisto ETRS-TM35FIN, korkeus N2000.

Kartta 3. Maastokartta.

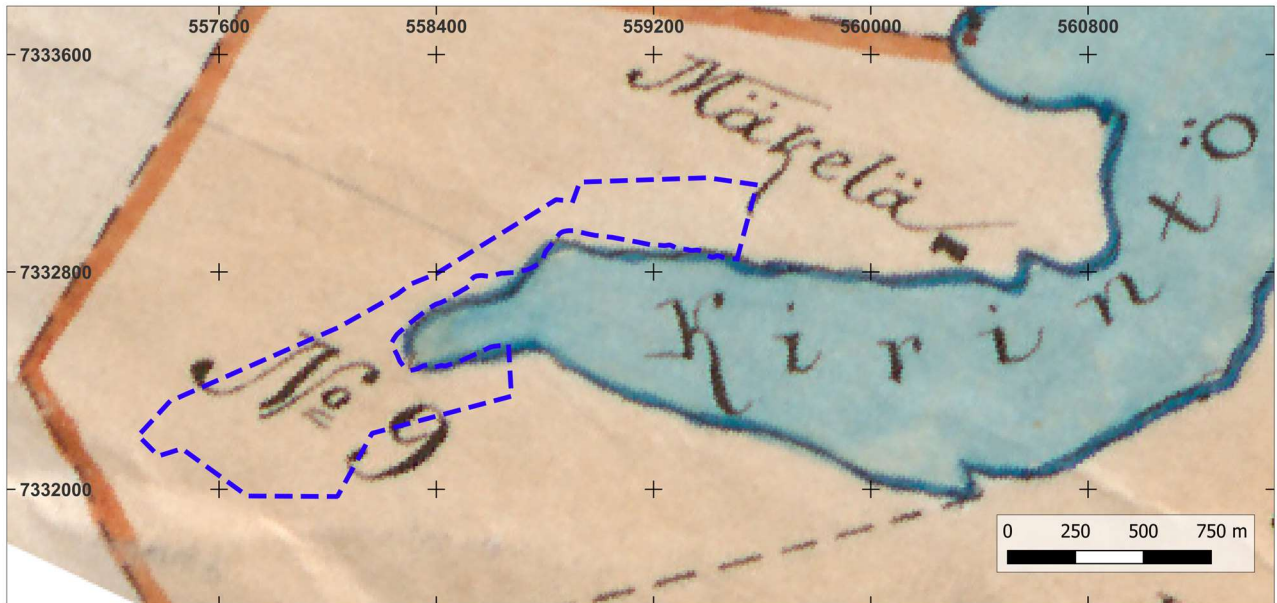
Kartta 4. Ortokuvakartta.

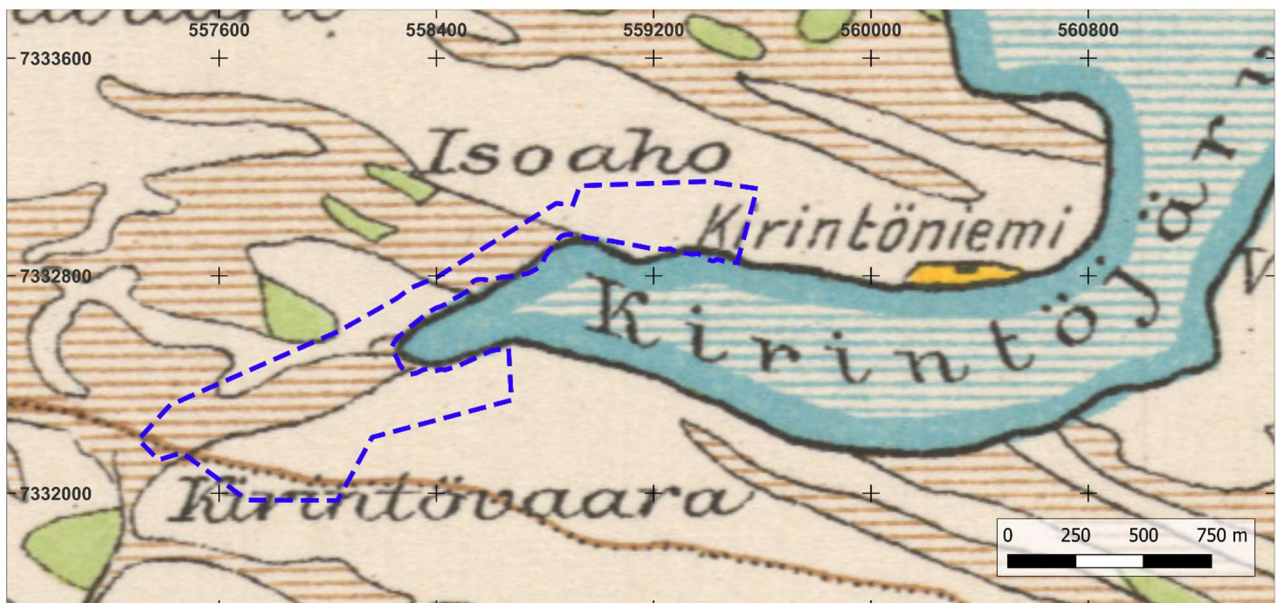
Kartta 5. Rinnevarjostekartta.

Kuva 1. Ote vuoden 1829 Kuusamon pitäjää kuvaavasta kartasta. Kirintöjärvi on kartassa keskellä. Järven länsipuolelle on merkitty Aholan talo, jonka kohdalla sijaitsee nykyinen Posion keskustaajama.

Kartta 6. Ote 1800-luvun lopun Kuusamon pitäjää kuvaavasta kartasta. Alueen itäpuolelle on merkitty Mäkelän (Kirintö) talo.

Kartta 7. Ote vuoden 1924 taloudellisesta kartasta. Kaava-alueen itäpuolelle on merkitty Kirintöniemeen talo.

3. Arkist selvitys

Posion kunnassa Kirintövaaran pohjoispuolella ollaan laatimassa Alakirin ranta-asemakaavan muutosta ja laajennusta asemakaavaksi. Hankkeen taustaselvityksiin liittyvän arkeologisen kulttuuriperinnön arkist selvityksestä vastasi Heilu Oy.

Tarkasteltava alue sijaitsee Kirintöjärven ranta-alueella noin 5 kilometriä Posion keskustasta itään. Alue on kooltaan noin 72 hehtaaria. MML:n maastokartan ja ilmakuvien perusteella alueella on sekä rakennettua ympäristöä (esim. vapaa-ajan asuntoja, hotelli, tiestöä, laskettelurinteitä) että rakentamatonta metsä- ja suomaastoa.

Maaperä alueella on pääosin hiekka- tai sora- ja soramoreenia, soisilla alueilla turvetta. Maastokartalla metsämaastot on merkitty havumetsäksi. Tarkastelualue sijoittuu korkeusväleille noin 340–275 m mpy. Korkein kohta on alueen eteläosassa Kirintövaaran rinteellä ja matalin Kirintöjärven ranta-alueella. Alue on supra-akvaattista ja Kirintöjärvi on ilmeisesti kuroutunut omaksi järvaltaakseen mannerjään vetäydyttyä alueelta. Kirintöjärvi kuuluu Koutajoen vesistöön. Järvi laskee Kirintöjokea pitkin Yli-Kitkaan, jossa vedenpinta on noin 35 metriä alempana kuin Kirintöjärvessä.

Tarkastelualueella ei sijaitse ennestään tunnettuja arkeologisia kohteita. Lähimmät tunnetut arkeologiset kohteet sijaitsevat noin 2-3 kilometrin päässä tarkastelualueesta. Lähialueen esihistorialliset muinaisjäännökset sijaitsevat korkeusväleillä noin 245-250 m mpy. Ennestään tunnettuja esihistoriallisia asuinpaikkoja sekä pyyntikuoppia sijaitsee sekä isompien järvien kuten Yli-Kitkan ja Posionjärven sekä pienempien kuten Nilojärven rantojen läheisyydessä.

Maanmittauslaitoksen 5p laserkeilausaineistosta (Käyttölisenssi MML 4259680009/05 00 00/2025) ei havaittu arkeologisesti potentiaalisia kohteita, kuten tervahautoja tai kuoppajäännöksiä.

Tarkasteltujen 1800-luvun Kuusamon pitäjää kuvaavien karttojen sekä 1900-luvun talous-topografia- ja peruskarttojen perusteella alueella ei ole sijainnut kiinteää asutusta historiallisella ajalla. Vuoden 1829 Kuusamon pitäjää kuvaavaan karttaan on piirretty Kirintöjärvi yleispiirteisesti. Karttaan on merkitty järven länsipuolelle Aholan talo (nykyinen keskusta-alue), lounaispuolelle Ahvensalmen talo ja Soudunsaaren talo sekä kaakkoispuolelle Hietaniemen talo. 1800-luvun lopun Kuusamon pitäjää kuvaavalle kartalle on merkitty kaava-alueesta noin 800 metriä itään, nykyiseen Kirintöniemeen Mäkelän (kartassa myös nimellä Kirintö) talo, joka on kuulunut Vasaperän kylään. Talo on merkitty vielä vuoden 1924 taloudelliselle kartalle. Taloa ei ole enää vuoden 1965 topografiselle kartalla eikä vuoden 1984 peruskartalla.

Kaava-alueelle ei ole merkitty kylien rajoja 1800-luvun kartoilla. Vuoden 1965 topografiselle kartalla ja vuoden 1984 peruskartalla kaava-alueella sijaitsee muutamia Posion kylien (Hyväniemi, Yli-Kitka) sekä valtionmaan välisten rajojen taitekohtia. Posion kyläjako on ilmeisesti peräisin 1900-luvun alkupuolelta, joten rajoihin mahdollisesti liittyvät rajamerkit ovat iältään suhteellisen nuoria.

4. Tulokset

Sijaintinsa (vesistön äärellä) ja korkeustasojensa perusteella tarkastelualueella voidaan katsoa olevan jonkinlaista potentiaalia esihistoriallisten asumiseen ja oleskeluun liittyvien muinaisjäännösten löytymiselle.

Potentiaali historiallisen ajan muinaisjäännöksille on pienehkö, koska alueella ei ole ollut kiinteää asutusta, kylien rajoja yms. ennen 1900-lukua. Myöskään laserkeilausaineistossa ei erotu terva- ja hiilihautoja tai muitakaan arkeologisesti mielenkiintoisia kuoppa-anomalioita, joskaan kaikki sellaiset eivät laserkeilausaineiston avulla tuotetuista maastomalleista aina näy.

Jussi-Pekka Hiltunen ja Teemu Tiainen

Heilu Oy

5.2.2025

5. Lähteet

Tutkimusraportit:

Pietiläinen, Petteri 2003. Posion Kitkajärven yleiskaavan arkeologinen inventointi. Museovirasto.

Kotivuori, Hannu 1998. Posion muinaisjäännösten inventointi 1993-1995. Lapin maakuntamuseo.

Sähköiset lähteet:

Museovirasto, Kulttuuriympäristön palveluikkuna.

https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/mjreki/read/asp/r_default.aspx

Vanhat kartat:

Kansallisarkisto

Maanmittaushallituksen historiallinen kartta-arkisto (kokoelma). It. Hallinnolliset kartat.

Karta öfver de för byalagen provisionell afrösade marker Kuusamo socken af Uleåborgs län.

(https://astia.narc.fi/uusiastia/kortti_aineisto.html?id=2391278805)

Karttakokoelma (HMA). B TALOUDELLISET KARTAT.

Baz Suomen taloudellinen kartta: Pohjois-Suomi. XIV:9 Posio (1924).

(https://astia.narc.fi/uusiastia/kortti_aineisto.html?id=1862965314)

Kansalliskirjaston julkaisuarkisto Doria

6. Pitäjänkarttoja

Situations charta öfver belägenheten af Kuusamo socken (1829)

<https://www.doria.fi/handle/10024/115832>

Vanhatkartat.fi

Topografinen kartta karttalehti 354406, vuosi 1965.

Topografinen kartta, karttalehti 354409, vuosi 1965.

Peruskartta, karttalehti 354406, vuosi 1984.

Peruskartta, karttalehti 354409, vuosi 1984.